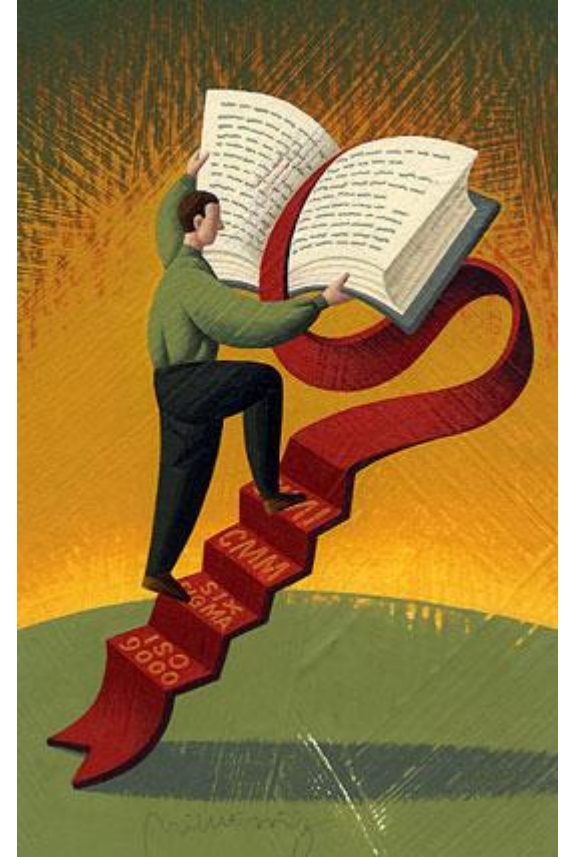

KANITA DAYALI UYGULAMA SÜRECİ

Kanıt Dayalı Uygulama Basamakları

- Sorunu saptama ve soru oluşturma
- Sistematiik araştırma yapma
- Kanıtları eleştirel olarak değerlendirme
- Uygulamada yapılacak değişikliklere karar verme ve kanıtları uygulama
- Klinik başarıyı değerlendirme ve genelleme

KDU Basamakları/

1.Sorunu saptama ve soru oluşturma

İyi yapılandırılmış bir soru řu şekilde oluşturulur:

- *Klinik Bulgular:* Tanı ile ilişkili klinik bulgular nelerdir?
- *Etyoloji, Prognoz :* Problemin nedenleri nelerdir?
- *Ayırıcı Tanı:* Bu problem diğerlerinden nasıl ayrılabilir?
- *Tedavi:* En etkili, güvenli, kabul edilir, maliyet etkin olan uygulama seğenekleri nelerdir?
- *Kendini Değerlendirme:* Bilgili, becerili ve etkili bir klinisyenin/ebenin neleri bilmesi gerekir?

KDU Basamakları/

2.Sistemik araştırma yapma

- Bu basamakta sorulara yanıt bulmak için bilgi kaynaklarının seçimi ve bunlar içinde tarama yapılması gereklidir.

En iyi kanıtı bulma konusundaki temel problemler;

- Ders kitaplarının ihtiyacı karşılamakta zorlanıyor olması
- Zaman yetersizliği
- İş yükünün ve risklerin giderek artıyor olması
- Maliyetlerin artması
- Hasta popülasyonunun değişmesi ve beklentilerinin artıyor olması

KDU Basamakları/

2.Sistematiik araştırma yapma

- Kanıt toplamak için,
- dergi abonelikleri,
- kanıta dayalı tıp dergilerinin takip edilmesi,
- bilgisayarla karar destekleme sistemlerinin ve
- bibliyografik veri tabanlarının kullanılması önerilmektedir.

KDU Basamakları/

2.Sistemik araştırma yapma

- Bu olanakların yanı sıra, literatürdeki en kaliteli ve yararlı makalelerin özetlerini yayınlayan veri tabanları da mevcuttur
- Bu amaçla sağlık bilimleri alanında dünyanın en büyük elektronik veri kaynağı olan **MEDLINE** veri tabanına **PubMed** veya **Ovid** gibi arama kanalları üzerinden ulaşılır

KDU Basamakları/

2.Sistemik araştırma yapma

- Literatürdeki en kaliteli ve yararlı makalelerin özetlerini yayınlayan veri tabanları da mevcuttur.

Bu kaynakların bazıları;

- **The Cochrane Libary**
- Clinician Guides
- Policy Maker Guides
- Consumer Guides National Guideline Clearinghouse
- The National Institute for Health and Clinical Excellence The Guidelines International Network

KDU Basamakları/

2.Sistematiik araştırma yapma

- Veritabanlarına tek bir anahtar sözcükle girildiğinde bazen binlerce makale çıkar, iki anahtar sözcükle girildiğinde bu sayı yüzlerce makaleye düşürülebilir.
- Uygun anahtar sözcüklerin üçü, dördü veya daha fazlası kombine edilerek aranan kaynakların süzülmesi (filtre edilmesi) sağlanır. Böylece ulaşmak istenilen en anlamlı bir veya birkaç kaynak anlamsız bir sürü kaynaktan ayıklanır.

KDU Basamakları/

2.Sistematiik araştırma yapma

- Taramada amaç, konu bakımından anlamı ve önemi olmayan makaleleri mümkün olduğu kadar dışarıda bırakmaktır.
- Literatür taraması sonucunda ulaşılan makaleler her zaman aynı kalitede veya derecede klinik kanıt içermeyebilir.
- Bu nedenle, hastanın tedavisini ilgilendiren karar verilirken kullanılan kaynakların ve içerdikleri bilginin “kalite düzeyi” göz önünde bulundurulmalıdır

KDU Basamakları/

3.Kanıtları eleştirel olarak değerlendirme

- Bundan önceki basamakta elde edilen makalelerin ve diğer literatürün içerdiği bilgi ve kanıtların değerlendirildiği basamaktır. Bu değerlendirmenin iki önemli ögesi:
- Bulunan makalenin veya diğer bilgi kaynağının dayandığı araştırmancının bulgularının bilimsel bakımdan geçerliliği/ validitesi (başka bir deyişle gerçeğe yakınlığı veya uzaklığı)
- Bu bulguların uygulama yapılacak hasta için uygulanabilirliği , başka bir deyişle klinik bakımdan yararlı olup olmayacağıdır.

KDU Basamakları/ 3.Kanıtları eleştirel olarak değerlendirme

Bilimsel bakımdan geçerliliği aşağıdaki noktalar irdelenerek değerlendirilir

- Makalenin kapsadığı çalışmanın yönteminin çalışma amacı bakımından uygunluğu ve amaca ulaşmak için yeterli olup olmadığı
- Çalışmada hastaların tedavi gruplarına yansız bir şekilde (rastgele/ randomizasyon ile) dağıtılıp dağıtılmadığı
- Tedavi ve kontrol gruplarındaki olguların benzerliği
- Tedavinin başlangıcındaki hasta karakteristiklerinin gruplar arasında benzer olup olmadığı

KDU Basamakları/ 3.Kanıtları eleştirel olarak değerlendirme

Bilimsel bakımdan geçerliliği aşağıdaki noktalar irdelenerek değerlendirilir

- Değerlendirmede körleme/ maskeleye tekniğine uyulup uyulmadığı
- Sonuçların yeterli şekilde istatistiksel analize tabi tutulup tutulmadığı
- Hastaların yeterince izlenip izlenmediği
- Araştırma konusu olan uygulamanın olası yararlarının, onun neden olduğu potansiyel zararlara ve yüksek maliyete değer olup olmadığı

- Bu basamakta yapılması gereken bir diğer değerlendirme ise çalışmada elde edilen bulguların kanıt düzeylerinin değerlendirilmesidir. Belli bir soruna yanıt aranırken en yüksek kanıtsal gücü taşıyan araştırma/kaynaklara önem verilmelidir.
- Bilimsel kanıt gücü açısından araştırma tipleri gclden gsze doğru aşağıdaki gibi sıralanırlar:
 - 1. Meta analiz
 - 2. Sistematik derleme
 - 3. Randomize klinik araştırma
 - 4. Kohort araştırması
 - 5. Olgu denetim araştırması
 - 6. Olgu servisi
 - 7. Hayvan deneyleri
 - 8. Uzman görüşü
- Bu sıralama “Kanıtsal gücü piramidini” oluşturur.

- Kanıta dayalı hemşirelik tanımlarında da belirtildiği gibi, kanıtın uygulanabilmesinin diğer üç temel unsuru “**klirik uzmanlık, hasta tercihleri ve elde edilebilen kaynaklar**” dır. KDU kararını oluşturan bu üç unsur olguya ve koşullara göre değişiklikler gösterecektir

- Hasta değerleri, hastanın beklentileri ve tercihleri çerçevesinde hastaya verilecek sağlık hizmetini belirler.
- Klinik deneyim, bir hastanın kendine özgü sağlık durumunu, bireysel risklerini, potansiyel girişimlerden kazanımlarını ve beklentilerini hızla belirlemek için hekimin/ebenin klinik yetkinliğini kullanma becerisidir. Sadece klinik deneyim, tek başına yeterli değildir.

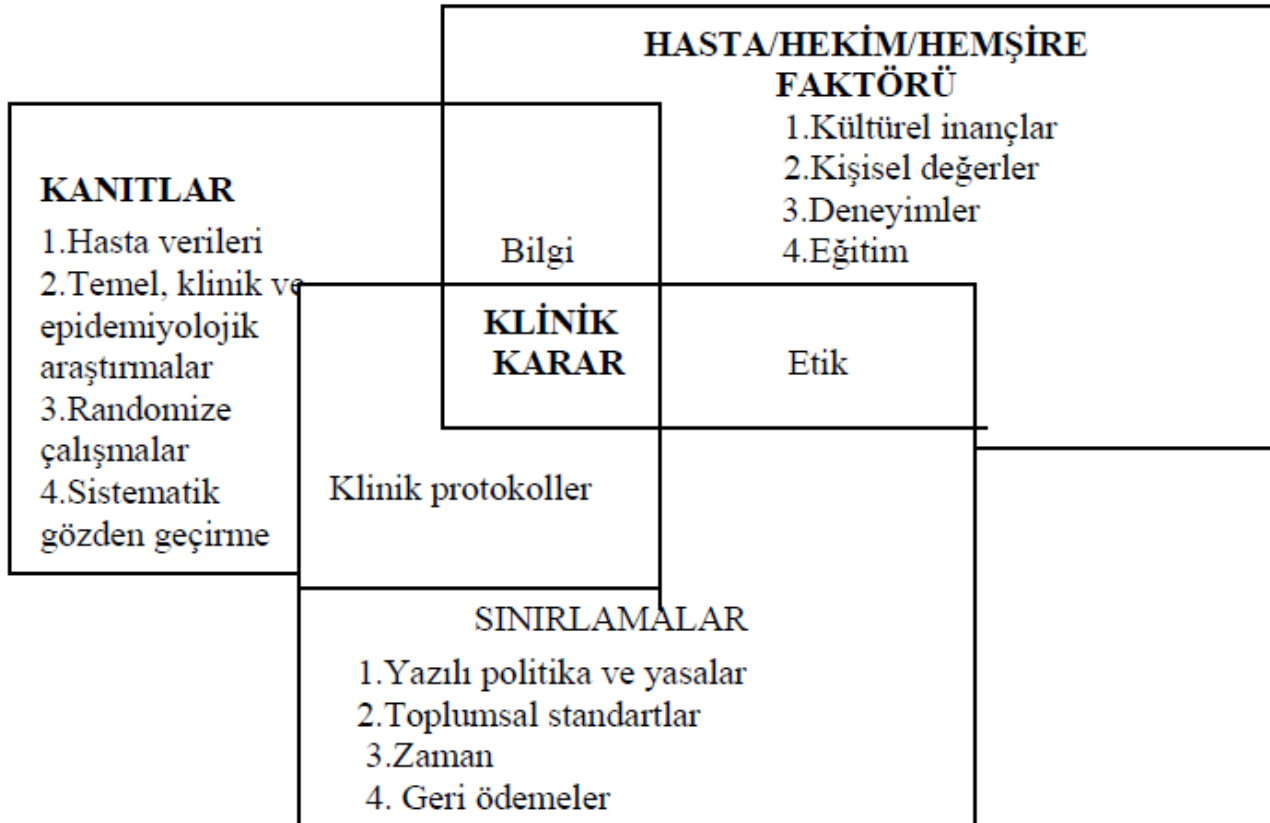
- Mevcut en iyi kanıtlarla desteklenmedikçe klinik uygulamalar hızla güncelliğini yitirme tehlikesi taşır.
- Bilgi ve deneyim olmadan da, klinik kanıtların hastaya nasıl uyarlanacağı kestirilemez.
- Bu üç öge entegre edildiğinde, hastanın yaşam kalitesini olabildiğince iyi hale getirecek girişimler yapılmış olur

- Kanıta dayalı uygulamalar hasta lehinde karar vermeyi gerektirir. Pratikte elde ettiğimiz sonuçları göz önünde bulundurarak yaptığımız çalışma/uygulama değerlendirilir. Hatalı bir uygulama varsa tespit edilerek düzenlenir

KDU Basamakları/

4.Uygulamada yapılacak değişikliklere karar verme ve kanıtları uygulama

Klinik karar vermede etkili faktörler

KDU Basamakları/

5.Klinik başarıyı değerlendirme ve genelleme

- Hasta hakkında verilen kararın sonucunu ve klinikte elde edilen başarıyı değerlendirme sürecidir.
- Klinik tecrübeler ve en iyi harici kanıtlar birlikte kullanılmalıdır. Çünkü bunlar tek başlarına yeterli değildir. Kişisel tecrübeler ve başvuru harici kanıtlar klinik kararlarla örtüşmelidir.

- Herhangi bir harici yönerge teşhise dayalı klinik tecrübelerle bütünleşmeli ve hastanın klinikteki durumlarıyla eşleşmelidir ki başvurulabilir olsun. Eldeki kanıtlara göre en uygun olduğunu karar verilen yaklaşımları hastaya uygulanması aşamasında hastanın ve yakınlarının da tercihi mutlaka göz önüne alınmalıdır